ב"ה

הרבי

בעקבות דרכו של הרבי מליובאוויטש זצוק"ל באהבת תורה ובאהבת ישראל

לקראת יום השנה העשרים, ג' תמוז תשע"ד

מעיינותיך

מלחמת הגנה ומלחמת תנופה

אחת השיחות הראשונות בה מתווה הרבי את דרך ההתמודדות הנדרשת עם אתגרי הדור

בסדר הנהגת מלחמה יש שתי שיטות:

א) כל זמן שהשונא אינו מתנפל, לא עושים כלום כנגדו. ורק כשהשונא מתחיל להתנפל על העיר ויושביה – לוחמים כנגדו כדי להגן על העיר. זוהי 'מלחמת הגנה'.

ב) לא מחכים עד שהאויב יתחיל בהתנפלותו, אלא מתקדמים ועורכים מלחמה עם האוייב. זוהי 'מלחמת תנופה'.

ושתי מעלות ב'מלחמת תנופה' על 'מלחמת הגנה':

א) בכל מצב ישנו צד חזק וצד חלש. כשהאויב מתחיל במלחמה, הוא בוחר בשבילו את הצד החזק וליריבו הוא משאיר את הצד החלש. מה־שאין־כן ב'מלחמת תנופה' ביכולתו לבחור לעצמו את הצד החזק ולהשאיר לאויב את הצד החלש;

ב) בכל מלחמה, גם כשמנצחים בה, מהרסים ומאבדים משהו, ובפרט שבשעת חירום אי־אפשר להנהיג בטוב את משטר הנהגת המדינה כמו בשעת שלום. מה־שאין־כן כאשר הולכים ב'מלחמת תנופה', אפשר לסדר מקודם היטב את כל הנהגת המדינה, באופן שהמלחמה לא תבלבל כלל להנהגת המדינה ופעולת ההרס תהיה רק בשטח האויב.

ככל הדברים האלה וככל החזיון הזה כן הוא גם במלחמת היצר־הטוב עם היצר־הרע, ובמלחמת היראים (בדרכי נועם ובדרכי תורה) עם אלו החופשים לעת־עתה – שיש בזה שני אופנים ודרכים: 'מלחמת הגנה' ו'מלחמת תנופה'.

'מלחמת הגנה' היא: כאשר ה'חופשים' הולכים לצוד נפשות למחנם, אזי מתאספים ומטכסים עצה איך לעמוד נגדם; 'מלחמת תנופה' היא: אין מחכים עד שהם יתחילו ללחום, אלא אדרבה, הולכים למחנם ומאירים שם באור התורה והמצווה, לקרבם לאביהם שבשמים.

וגם כאן המעלות שבאופן זה הן בשתים:

א) כאשר הולכים ב'מלחמת תנופה' אפשר לבחור את הזמן ואת העניינים שקל יותר לנצח בהם;

ב) כאשר האויב מתחיל ללחום, ישנם כאלו שאינם מתנהגים בסדר הרגיל, ומתירים לעצמם איזה עניינים קלים. טענתם היא, שאם ילכו בכל חומר הדין, אזי הצד השני לא יוותר, מה־שאין־כן כאשר יוותרו קצת בעניינים טפלים, אזי יכולים להרוויח ולנצח את העיקר.

מה־שאין־כן ב'מלחמת תנופה', שמתנהלת בשטחו של האויב, היינו, שלא מסתפקים בהנהגה של תורה ומצוות בחוג שומרי התורה והמצווה, אלא פועלים להוסיף, להגדיל, להרחיב ולהעמיק חוג זה. אזי אין מאבדים מאומה, אלא אדרבה, על־ידי זה מתווסף בענייני תורה ומצוות.

לשנות גישה

והנה, עד עתה היה הסדר שציבור שומרי התורה והמצוות ישבו במקומם ועסקו בענייניהם, וכאשר הצד שכנגד היה יוצא עם עניין בלתי רצוי, אזי היו מזעיקים 'אסיפת־חירום' וכו', ובינתיים – איבדו אנשים, דור, עוד דור ועוד דור.

אם־כן רואים בפועל שכאשר הולכים בשיטה של 'מלחמת הגנה', אף פעם לא הצליחו להדוף את המתקפה במילואה, אלא איבדו דבר־מה, ולא עוד אלא שהיו מקרים ומצבים שבהם לא ניצחו כלל. ועוד זאת – שעשיריות אלפים מישראל נשארו בצד השמאל, כיוון שלא התעסקו ב'מלחמת תנופה', אלא ב'מלחמת הגנה', ובזה גופא – רק במחצית השעה האחרונה כאשר השונא עורך כבר את ההתקפה.

ולכן, יש להחליף את הגישה ולעבור ל'מלחמה תנופה': יש להיכנס לשטחו של הצד שכנגד, להתעסק עם הנוער שלו, עם הקטנים ועם הגדולים, ולהאירם ב"נר מצוה ותורה אור" פעם אחר פעם.

אין להתפעל אם בפעם הראשונה לא מצליחים. [והאמת היא שאין פלא מדוע: וכי מפני מה יצליח? יודע הוא את מעמדו ומצבו שאינו חייל טוב, ואין בידו כלי־זיין טובים, שהרי בתוכו פנימה ישנו יצר־הרע שאינו מניחו לנהל את המלחמה בכל המרץ]. והעצה לזה היא – לא לסגת אחורה, אלא אדרבה – ללכת ביתר מסירות־נפש וביתר כוח ומרץ. ואזי, אפילו מתי מספר עם כלי־זיין גרועים – יכולים לפעול הרבה יותר מאשר עם רב עם כלי־זיין טובים, אם אין להם חיות ומסירות־נפש הדרושים.

וב'מלחמת תנופה' זו תהיינה שתי המעלות: ביטחון שהשורות שלנו ישארו בשלמות; וגם תהיה הצלחה במלחמה. דכיוון שהננו "צבאות ה'" היוצאים ללחום "מלחמות ה'", בדרכי נועם ובדרכי התורה, הרי בודאי שסוף כל סוף ננצח.

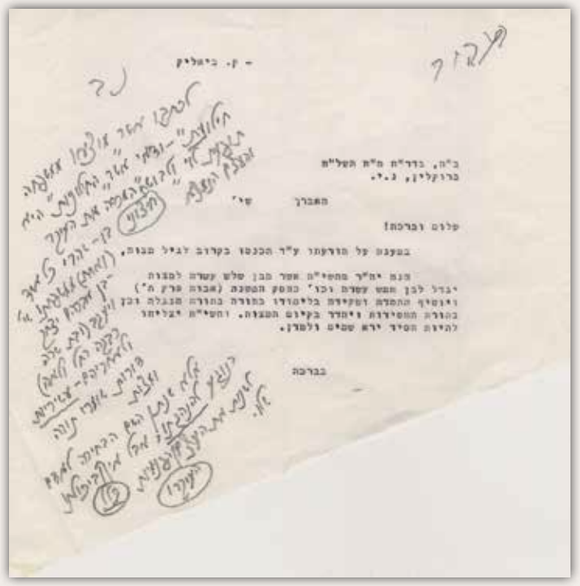
(משיחת שמחת בית השואבה תשי"ז)

מלחמה בדרכי נועם

באגרת מאותה תקופה כותב הרבי:

מובן, אשר דברי בנוגע להכרח הפעילות ו'מלחמת תנופה', הרי אף שהלשון הוא 'מלחמת תנופה', מכל מקום פשיטא שצריכה להיות בדרכי נועם ובדרכי שלום. שהרי בתוככי פנימה כל אחד ואחד מישראל רוצה הוא לקיים מצוותיו של הקב"ה ובמילואם, וכפסק הדין ברמב"ם הלכות גירושין סוף פ"ב.

ה'חילוניות' היא תופעת לוואי

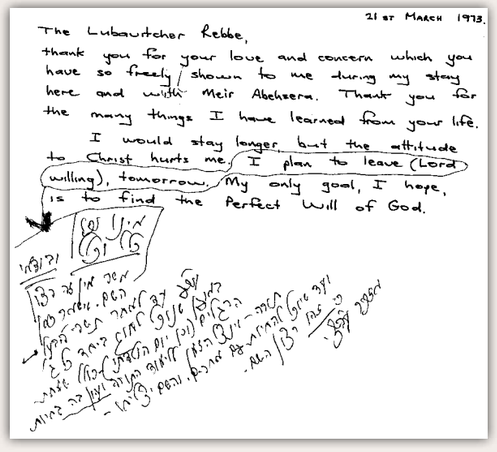
סדר כתיבת מכתבי המענה של הרבי לאלפי האנשים שפנו אליו היה כזה: הרבי היה פותח את המכתב בעצמו, קורא ומרצה את מענהו למזכיר. בפגישה הבאה, המזכיר הכניס את המכתבים כתובים להגהה ולחתימה, אך לעיתים הרבי הוסיף פרטים נוספים או משנה בגוף כתב־יד־קודשו.

בצילום שלפנינו, מופיע נוסח ברכה סטנדרטי שענה הרבי לנערי בר־מצוה שביקשו להתברך ממנו. על המכתב לנער זה מקריית ביאליק הוסיף הרבי וכתב:

לבותבו אשר "מוצאו ממשפחה חילונית" – ודאי אשר "החילוניות" היא תופעת לוואי" ו"לבוש" חיצוני המכסה את העיקר והעצם הנמצא בו – שהרי כל אחד (ואחת) ממשפחתו שי' – בן אברהם יצחק ויעקב (ובת שרה רבקה רחל ולאה) ולאחריהם עשיריות דורות שומרי תורה ומצות אלא שנתן ה' הבחירה באדם בנוגע להנהגתו, אבל אין כלל ביכולתו לשנות את העצם העיקרי הפנימיות שלו.

דברים אלו כתב הרבי בר"ח חשון תשל"ח, בעת היותו סגור בחדרו לאחר התקף־לב חמור שעבר שבוע קודם לכן, בליל שמיני־עצרת. בכתב־היד של המכתב רואים הוספות, הדגשות וכו' – עסק שלם שכל מטרתו היא אחת – לעודד נער יהודי. ולא נוגע כלל מיהו הילד – העיקר שלא תהיה לו חולשה או נחיתות מכך שהוא בן למשפחה חילונית, כביכול. כל זאת כמה ימים בלבד לאחר התקף־הלב הקשה!

צדיק גמור אוהב גם רשע גמור

בתקופה מסוימת, הסתובב בבית־מדרשו של הרבי בחור יהודי שהיה לו 'עניין' עם 'אותו־האיש' רח"ל. בשלב מסוים כתב הלה לרבי, כי הוא מרגיש שרצונו של ה' הוא שיעזוב את שכונת קראון־הייטס, בגלל יחסה השלילי של הקהילה ל'אותו־האיש'.

על גיליון מכתבו, המופיע לפנינו, עונה הרבי בכתב־יד קודשו:

אינו נבון כלל וכלל ובודאי אשר אין זה רצון ה'. וישאר כאן על כל פנים עד לאחר תשרי הבעל"ט באופן שנוכל לחוג ביחד כל ג' הרגלים (וכן יום הולדתי) וכן שמחת תורה. וינצל הזמן ללימוד התורה ועיון בה בחיות ועד שיוכל להחיות גם אחרים וה' יצליחו כי זהו רצון ה'.

אזכיר על הציון.

פלאי פלאים! מדובר על בחור שהידרדר כל כך עד שקשה לו להיות בקראון הייטס כי לא מתייחסים שם יפה ל'אותו־האיש', ולבחור כזה אומר הרבי שרצונו לחגוג יחד עמו את יום הולדתו! אין לנו תיאור בסוג אהבת־ישראל שכזו. זה לא רק שהרבי רצה להשפיע עליו ולכן אמר לו להישאר; הרבי הוא איש אמת, וכאשר כותב לאדם שברצונו לחגוג יחד עימו את יום הולדתו, זאת אומרת שבכך הוא חפץ באמת.

יש פתגם חסידי שאומר, ש'בינוני' אוהב צדיקים ובינונים; 'צדיק שאינו גמור' אוהב גם 'רשע שאינו גמור'; ואילו 'צדיק גמור' אוהב אפילו 'רשע גמור'.

פרט מעניין נוסף: בסיום המכתב כותב לו הרבי, שבמשך מחצית השנה שיישאר כאן, "ינצל הזמן ללימוד התורה ועיון בה בחיות ועד שיוכל להחיות גם אחרים וה' יצליחו כי זהו רצון ה'. אזכיר על הציון". לא רק שאוהב אותו בעומק ליבו ורוצה להיות עימו בקירוב בשלושת הרגלים ויום ההולדת שלו, אלא הוא אף נותן בו תקווה שילמד בחיות עד שיוכל להחיות אחרים!

הרב הדומה למלאך ה'

"לפגוש אדם כמוהו שבקי בש"ס, בפוסקים, בקבלה מן הזוהר, האר"י ועד אחרוני האחרונים, ובקי בהם לא מקופיא, אלא ממש לעומקם של דברים - הרי זה מופע יחידאי, נדיר. כוח עילאי"

קשר הקרוב הראשון שלי עם כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל, החל דווקא בעקבות קושיה שהייתה לי, כביכול, על הרבי. היה זה כאשר פורסם לראשונה שהרבי קורא לעשות מגבית לצורכי החג לא רק בערב פסח כנהוג בתפוצות ישראל, אלא גם לקראת חגי חודש תשרי. ברגע הראשון התפלאתי מדוע אומרים את הדבר בתור חידוש של הרבי, הרי הדבר מפורש בכתבי האריז"ל? סיפרתי על תמיהתי לידידי מאנשי חב"ד, והדברים הגיעו לרבי. הרבי ביקש למסור לי: "בוודאי אמרתי שהדבר נזכר בכתבי האריז"ל, אלא שמשום מה הדברים פורסמו בלי ציון המקור". כשנמסר לי העתק מהשיחה המקורית, אכן הבחנתי כי הרבי מציין את מקור הדברים בכתבי האריז"ל. התחלתי להתעניין יותר בתורתו של הרבי, ולאט־לאט גיליתי כי מדובר באישיות תורנית ברמה גבוהה מסוג לא־מוכר.

זו הייתה התרשמותי עד שזכיתי להיפגש עם הרבי פנים אל פנים. לאחר הפגישה הראשונה, הבנתי שטעיתי. אם עד אז חשבתי שהרבי רק נעלה מאחרים, כעת התגלה לי ששיעור קומה כזה אין בדור שלנו בוודאי, ואולי גם לא בדורות עברו. התגלו לפניי, לראשונה בחיי, גם ידיעה עצומה בתורה וגם, ובעיקר, תורה אמיתית.

ראשית כל, ראיתי וחוויתי את הגדלות והבקיאות העצומה שאין דומה לה. כוח זכרונו העצום, ידיעותיו המקיפות בכל פרד"ס התורה: פשט, רמז, דרוש, סוד, קבלה, הלכה. הוא 'שט' בים התלמוד, והדברים כמאן דמנח בכיסיה, כאילו ברגע זה למד זאת. בצורה בהירה וברורה 'טס' בסוגיות החמורות שבש"ס, מזבחים למנחות וכו', וכשדיברנו בדברים עמוקים ביותר, קושיות ותירוצים, הרי דעתו והסברתו הנפלאה היו דבר שלא נתקלתי בו קודם לכן.

אך נוסף על כך, פגשתי אצל הרבי תורה אמיתית. יש מי שבקי מכיון שהוא חובב תורה, אבל אצל הרבי הבקיאות העצומה היא מתוך ידיעה אמיתית עמוקה. הרבי מדבר על כל עניין בחיות ובעומק שיכולים להיות רק אצל מי ששקוע באמת בנושא הנידון. כששוחחתי עם הרבי, עלו נושאים רבים, ובכולם ללא יוצא מהכלל הרבי דיבר כמי שהדברים חקוקים על לוח לבו.

המשנה אומרת כי "תלמידי חכמים, כל מה שמזקינים, דעתם מתווספת עליהם". ואכן, כאשר ישבתי כמה שעות אצל הרבי, באותם רגעים אלו בהם שהיתי במחיצתו - חשתי כי בכל דקה שחולפת, דעתי מתווספת עלי...

נשמה־כללית

בדרך כלל, ה"בקיאים", האנשים שעיקר סגולתם מתאפיינת בכך שיש להם ידיעות נרחבות, אינם עמקנים. להכיר אדם גדול שהוא בקי וגם עמקן - הרי זו תופעה יחסית בלתי שגרתית.

אך לפגוש אדם, כמוהו, שבקי בש"ס, בפוסקים, בקבלה (והכוונה היא מן הזוהר, האר"י ועד אחרוני האחרונים), ובקי בהם לא מקופיא, אלא ממש לעומקם של דברים - הרי זה מופע יחידאי, נדיר. כוח עילאי. תן דעתך: גם אם מדובר על אדם שיושב כל הזמן ולומד, משקיע את כולו רק ביגיעה עצומה בלימוד יום וליל, ללא שום פניה בשום נושא כלל - גם אז להגיע לרמה כזו של בקיאות ועמקות בכל מכמני תורה, הרי זו תופעה נדירה ביותר. אבל הלוא אצל הרבי, יודעים אנו היטב מה גדול היה משא העם שעל כתפיו: כל טרדות העם, בענייני הפרט ובענייני הכלל, הוטלו אל פתחו מבוקר ועד ערב, מכל קצווי תבל, והיה עוסק בצדקה וחסד כל היום. ואתה עומד תמה: מניין הזמן גם ללמוד ולחדש חידושים בצורה כה נפלאה ונדירה?

אין זאת אלא שאין מדובר בעניין טבעי, כי אם בנשמה קדושה מיוחדת.

דבר זה מתקשר לנקודה מופלאה אחרת שמאפיינת את אישיותו הקדושה של הרבי. איני מכיר בדור האחרון גדול בישראל שדואג לכלל ישראל כפשוטו בהתמסרות כזו מוחלטת ללא סייג וללא שיור, ולא רק לעדה מסוימת ולציבור מצומצם. היכן יש רב כזה שמלא תורה נגלה ונסתר, מלא ביראת שמים, ועוד עוסק בדברים 'קטנים' כביכול? (דוגמה מזערית שארעה עמי: באחת הפעמים שהייתי אצלו, אחרי ששוחחנו בדברי תורה ובעניינים העומדים ברומו של עולם, פנה אלי וביקש ממני לדאוג שליהודים יהיה מקום לשבת, לאכול ולשמוח בליל הסדר. שיהודים ירגישו בני חורין. והלוא דבר הוא!).

וכי מה יש לו ליהודי שנולד ברוסיה וגר בברוקלין - עם יהודי מרוקו הנמצאים בקובלנקה? אבל זו העובדה: השלוחים ששלח לשם, הפכו את יהדות מרוקו. גידלו דור של רבנים. איזה קשר יש לו איתם?

התשובה היא, שלרבי לא הייתה נשמה פרטית, אלא נשמה כללית של כלל־ישראל. אין בי ספק שלרבי הייתה את נשמת הדור, נשמת כלל ישראל. מנשמה קדושה זו נובע הכוח העצום שלו בתורה, נגלה כנסתר כאחד; ומכאן דאגתו העצומה והאיכפתיות האישית לכל אחד ואחת מבני ישראל בעולם.

נשמתו הכללית הקדושה חשה כל יהודי בעולם, ולכל קצה נידח בעולם שלח את שליחיו.

מעודכן בפרטי פרטים

בפגישות שזכיתי לקיים עם הרבי, נוכחתי באופן אישי שהוא יודע פרטי־פרטים ממש בכל מה שמתרחש בארץ ישראל, כאדם שגר שם ומעורה בכל הנימים הדקים של הוויית החיים בארץ. ודבר זה נכון לא רק לגבי ארץ ישראל, אלא לגבי כל מקום בעולם כולו. הוא היה מעורה עד לפרט הקטן ביותר לגבי המתרחש בחיים היהודיים בכל פינה מפינות תבל, ידע את הנעשה ואת המתחולל שם, כאילו הוא חי באותה מדינה ובאותה העיר, ובהתאם לידיעות אלו היה מדריך את שלוחיו ברחבי תבל.

כשהגעתי להכרה זו, אודות נשמתו הקדושה והמיוחדת של הרבי, הן בעניין התורה והן בעניין הדאגה לכלל ישראל, חדלתי מלהתפלא כיצד זה חסידיו ושלוחיו הולכים בעולם כולו, בקצה תבל, בפינות הנידחות ביותר, נשמעים לקולו וחרדים לדבריו במסירות נפש ממש - כי זה האיש מלאך ה' צבאות הוא, ויותר מזה. מלאכים צריכים לקבל רשות, צריכים לומר "מקבלין דין מן דין ואמרין"; אבל צדיקים, תלמידי חכמים, אין צורך לקבל רשות. הם אומרים ועושים.

כשאני אומר על הרבי שהוא־הוא הרב הדומה למלאך ה' צבאות ורוח אלוקים בקרבו, אינני מגזים כלל. מצעירותי ראיתי גדולי תורה והייתי מתאבק בעפר רגליהם, אבל רק אצל הרבי ראיתי דרגה כזו של דאגה לכל כלל ישראל, בלי שום העדפה של עשייה למען הציבור 'שלו'. הדאגה של הרבי היא לאוקמי שכינתא מעפרא בכל מקום בעולם במידה שווה.

לימים ראיתי עוד צד של גדולתו העצומה - שהיא לא בשטח אחד, לא בתחום אחד ולא במקום אחד אלא בכל השטחים ובכל העניינים. ראינו גדולים שהקדישו חייהם לתורה ושכחו את כל העולם. ראינו גם מי שהקדישו חייהם למען הציבור וויתרו על לימוד התורה. אצל הרבי הכל התאחד ביחד והגדולה היא בכל השטחים. גם בקיאות וגדלות בכל התורה כולה וגם כאלו מפעלים אדירים בצורכי הציבור ובהחייאת נשמות בכל העולם. זו מדרגה שלמעלה מגאון ולמעלה מצדיק. וכל כך למה? כי אצלו התורה והעולם היינו הך. לכן גם שלט על כל ענייני העולם וחולל ניסים גלויים ממש בדור החשוך הזה.

אוהב ישראל

איך אפשר להיות רחוק אבל בעצם קרוב? מה עשה הרבי בעקבות דו"ח שקיבל משלוחיו? מדוע למד הרבי עם נער בן שש עשרה קטע גמרא במהלך יחידות? לקט של סיפורים על אהבתו ודאגתו של הרבי לכל יהודי באשר הוא

שליחות פתע

הרב שמואל חפר הוא איש חינוך ותיק, מנהל מכללת 'בית רבקה' בכפר חב"ד ב'. במרוצת השנים חווה אין ספור פגישות עם הרבי, במהלכן קיבל הוראות והדרכות בעסקנות ציבורית בכלל ובשדה החינוך בפרט. בהזדמנות מסוימת, חשף הרב חפר חוויה אישית בלתי נשכחת:

"בתשכ"ח נסעתי לפורים אל הרבי. יומיים לפני פורים, פונה אליי מזכירו של הרבי, הרב חודקוב ואומר, 'סע למיניאפוליס (במינסוטה), אל השליח הרב משה פָּלָר, וביחד תיסעו שניכם לאיימס. שם, בבית מסוים, תקראו מגילה לפני יהודים שימתינו לכם. אחרי קריאת המגילה, תחזור לכאן'.

"איימס היא עיירה קטנה באיווה, מדינה חקלאית במרכז ארה"ב, שבאותן שנים לא הייתה מפותחת במיוחד. כאמור, לניו יורק הגעתי כדי להיות בפורים אצל הרבי ולא כדי לצאת למסעות ברחבי המדינה. אבל מכיוון שמאז ומתמיד ידענו כי דברים הנאמרים מפי הרב חודקוב, באים 'מלמעלה', מהרבי בכבודו ובעצמו, קיבלתי את ההוראה בצייתנות מלאה.

הגענו לאיימס, הרב פלר ואני. קראנו מגילה לפני 50־40 איש והוא אף נשא לפניהם דברים באנגלית. בין הנאספים פגשנו שני גברים מישראל, לשניהם נולו נשים נכריות. אחד הגברים אמר לי כמתגונן, 'שמע, הן לא יהודיות, אבל הן מאוד מתעניינות ביהדות'.

"מהר מאוד גיליתי שזה פחות או יותר היה מצבם של רוב יתר הזוגות שפגשנו – הוא או היא היו לא יהודים או ספק יהודים. נעשה לי מר על הנשמה... אני בא אל הרבי לפורים, לשמוע קריאת מגילה ולשהות במחיצתו, ותחת זאת שולחים אותי למקום כזה, להימצא בחברתם של ספק יהודים...

"לניו יורק חזרתי בשעת אחר צהרים של פורים. רק אז שמעתי קריאת מגילה של יום, טעמתי משהו, ומיהרתי ל־'770', להתוועדות עם הרבי. נותרתי אפוף מחשבות על הפער העצום בין הפורים שתכננתי לחוות אצל הרבי ובין הדרך שבה חגגתי אותו בפועל; נתון עדיין תחת הרושם העגום שעשה עליי המפגש עם היהודים באיימס.

"לפתע, באמצע ההתוועדות, הרבי מתחיל לתאר: 'נמצא יהודי במרחק אלפי מייל מכאן, ובתוך ציבור שספק אם הם "שייכים" לקריאת מגילה. הוא נסע לקרוא להם מגילה והוא התמרמר בלבו – לשם מה היה עליו להרחיק עד שם, כאשר הוא יכול היה להימצא כאן?!'...

"כך הרבי נכנס לי לתוך המחשבות, ומתאר בדיוק נמרץ את ההרגשה שלי.

"פתאום הרבי אומר את המשפט הבא: 'אפשר להתרחק פיזית אלפי מייל ובה בעת להימצא בדל"ת האמות שלי, ואפשר לשבת עם הגוף בדל"ת אמותיי ובנפש להימצא במרחק של אלפי מייל מכאן'...

"הרבי מסיים את השיחה והקהל כולו פוצח בניגון. לפתע, בלי כל הכנה מוקדמת, הרבי מסתובב אליי ומסמן לי בידיו הקדושות להגיד 'לחיים' על כוס גדולה. הוא פשוט קרא את מחשבותיי"...

"זהו סיפור מאלף. לא רק מפני שיש בו ביטוי מרגש לאכפתיות העמוקה של הרבי מקבוצת יהודים מתבוללים אי שם במדינת איווה, ואפילו לא מפני שיש בו גילוי מובהק של 'רוח הקודש'. הוא מאלף בעיקר מפני שהוא מסייע לנו להבין את הלוך הנפש של הרבי. הרבי אומר לנו: ככל שאתה נכון להתרחק כביכול ולהביא את אור היהדות אל יהודים תועים ונידחים, כך אתה נמצא קרוב יותר אליי".

"פתאום הרבי אומר את המשפט הבא: 'אפשר להתרחק פיזית אלפי מייל ובה בעת להימצא בדל"ת האמות שלי, ואפשר לשבת עם הגוף בדל"ת אמותיי ובנפש להימצא במרחק של אלפי מייל מכאן'..."

הבטחה לשנה המעוברת

סיפר הרב יחזקאל בעסר ע"ה, מראשי אגודת־ישראל העולמית:

"לחותני, הרה"ח ר' בערל לודמיר ע"ה (מחשובי חסידי בויאן) היה בן בשם מרדכי ולא היו לו ילדים. לקראת תשרי נהג חותני לבוא לניו־יורק למסחר האתרוגים והיה נכנס לרבי ל'יחידות'.

"פעם, כאשר חותני עמד לצאת מחדרו הקדוש של הרבי, אמר: 'אני רוצה להזכיר את כלתי שכבר חמש שנים אין לה ילדים'. הרבי השיב: 'הרי זו שנה מעוברת'.

"לכאורה, דבר־צחות. אבל אנחנו משפחת חסידים, וכשהרבי אומר משהו – הנושא חתום. "כאשר חותני הגיע בשנה הבאה שאלנו אותו מיד אם יש איזה חדשות והוא ענה בשלילה. חשבנו שמא לא זכינו.

"בערב ראש־השנה נהגנו ללכת בקביעות למסור פ"נ, ובערב יום־הכיפורים לקבל לעקה (פרוסת עוגה שהרבי העניק לעוברים לפניו בערב היום הקדוש, כמנהג ישראל). כאשר הגענו באותה שנה לקבל את הלעקה, הרבי שאל את השוועה: 'יש משהו חדש אצל כלתך?', חותני ענה שאין, והרבי עשה תנועה של פליאה.

"אחרי כשבוע קיבלנו טלפון מהארץ שהיא כבר נפקדה והיא התעברה במהלך השנה המעוברת..."

פגישה מפתיעה בשבדיה

הרב דוד וייטמאן, משלוחי הרבי לס. פאולו ברזיל, היה בחור בישיבת חב"ד בצרפת, כאשר ביחד עם כמה מחבריו לספסל הלימודים נשלח על־ידי הרבי באחת מחופשות הקיץ לסבב קצר של 'הפצת יהדות' בשבדיה. אחד האירועים נצרב עמוק בזיכרונו. וכך סיפר הרב ויטמאן:

"נסענו לשבדיה לעשרה ימים עד שבועיים. היינו במספר עיירות קטנות, אבל בעיקר בעיר הבירה, שטוקהולם. ביקרנו אנשים, קבענו מזוזות, נתנו תפילין, דרשנו בבתי־כנסת, נפגשנו עם סטודנטים וכו'.

"בוקר אחד נודע לנו על עיירה קטנטנה, במרחק כשעתיים נסיעה משטוקהולם, שיש בה כמה משפחות יהודיות. החלטנו לנסוע לשם ולבקר אותם.

"בבואנו לשם התברר לנו, כי אחד האנשים המרכזיים בקהילה הנידחת הזו, שהתאספה במרכז הקטן שהיה להם, הוא יהודי דובר צרפתית המתגורר במקום. כשפגשנו אותו נדהמנו לשמוע מפיו כי בעברו הרחוק הוא למד בתלמוד־תורה בכפר־חב"ד. ברגע הראשון זה נשמע לנו קצת מצחיק. אבל אז הוא החל לחזור לפנינו על קטע מ'מאמר' החסידות שאותו הוא אמר בעל־פה בחגיגת בר־המצווה שלו.

"הוא הסביר לנו, כי בילדותו עלה עם משפחתו מצרפת לישראל ובמשך שנים מספר שהה ולמד בכפר־חב"ד. מאוחר יותר חזרה המשפחה לצרפת. כשהתבגר והיה לאיש היגר לשבדיה ונישא ליהודייה המתגוררת בעיירה הקטנטנה הזו.

"השיחה איתו הייתה מעניינת מאוד. הוא סיפר לנו כי מכל המשפחות היהודיות בעיירה הוא היחיד היודע לקרוא בשפת־הקודש. וכן, הוא עדיין שומר על כמה מצוות. תפילין, לדוגמה, הוא מניח יום־יום. ברקנו את התפילין שלו ומצאנו שכשרותן מוטלת בספק. הענקנו לו זוג תפילין אחר.

"בהמשך הוא סיפר לנו כי בבוא ראש השנה ויום הכיפורים, מתאספים יחד כל יהודי האזור אל מקום מסוים – במרחק שעה או שעתיים משם – וביחד הם יוצרים 'מניין' לתפילות. ומאחר שהוא כאמור היחיד היודע לקרוא – הוא החזן, הוא בעל הקריאה, הוא עושה הכול.

"האיש התוודה באוזנינו כי הוא נוסע לשם ברכבו. 'עליכם להבין', אמר בנימת התנצלות, 'אני היחיד כאן שיודע ועליי לעזור לכל השאר. כך שבימים הנוראים, כשמתקיים ה"מניין", אני חייב להגיע לשם"'.

"בוקר אחד נודע לנו על עיירה קטנטנה, במרחק כשעתיים נסיעה משטוקהולם, שיש בה כמה משפחות יהודיות. החלטנו לנסוע לשם ולבקר אותם"

"שוחחנו אתו, השפענו עליו ככל יכולתנו, וחזרנו משם.

"השליחות שלנו הוכתרה בהצלחה רבה. בסיומה כתבנו עליה לרבי דו"ח מפורט. משוב על שביעות רצונו של הרבי מפעילותנו קיבלנו כעבור שבועות מספר, כאשר הרב בנימין גורודצקי ז"ל, שהיה בא כוחו של הרבי באירופה, נכנס אליו ל'יחידות'. הרבי אמר לו, בין היתר, 'קיבלתי את הדו"ח משבדיה. הבחורים הצליחו מאוד. יש לאפשר לעוד בחורים מהישיבה לערוך נסיעות כאלה למקומות נוספים באירופה'.

"שנה לאחר ביקורנו בשבדיה, קבוצה נוספת של בחורים יצאה לשם וביקרה גם כן את היהודי הצרפתי ההוא. הלה הציג להם מברק ומכתב שקיבל מהרבי ימים מספר לפני ראש־השנה

שעבר, כלומר זמן קצר בלבד לאחר שאני וחבריי נפגשנו עמו.

"במברק בירך הרבי אותו ואת משפחתו לקראת השנה החדשה ואף העמיד אותו על חומרת איסור הנסיעה במכונית בשבת וביום טוב. 'איסור גמור ומוחלט לנסוע ביום טוב בכדי לתקוע בשופר או לקרוא בתורה או להיות שליח־ציבור', כתב לו הרבי, והפציר בו 'להיות בקרבת בית הכנסת מערב ראש השנה עד מוצאי ראש השנה, וחס ושלום לחלל יום טוב על ידי נסיעה אפילו לעניינים הנ"ל'.

כמה ימים לאחר מכן שיגר לו הרבי גם מכתב. במכתב (תצלום ממנו מופיע לפנינו), כפל הרבי את תוכן המברק ואף הוסיף וחידד את תוכן הדברים.

בהערת נ.ב. הוא כתב לו, 'למותר להוסיף שהאמור במברק כולל יום הכיפורים וחג הסוכות ושמיני עצרת ושמחת תורה וכל הרגָלים והשבתות'. גם המכתב כלל איחולי ברכה לשנה החדשה 'לו ולכל בני משפחתו'.

"הנה כי כן, אנחנו כתבנו לרבי דו"ח מפורט ובו תיארנו את סיפורי השליחות המוצלחת שלנו. גם הרבי בעצמו, כאמור, סבר שהצלחנו בשליחותנו. ההבדל הוא, שבעוד אנחנו המשכנו הלאה לדרכנו, מרוצים מהישגינו, הרבי לא הניח למידע שהגיע אליו, גם אם כבדרך אגב בלבד – לחלוף 'לידו'.

"האכפתיות של הרבי מאותו יהודי בודד, תושב העיירה השבדית הקטנה שספק אם היא בכלל מופיעה על המפה – גרמה לו לשגר אליו מברק וגם מכתב. בדאגתו לו, לא היה הרבי מוכן להעלים עין להתעלם מנסיעתו במכונית בראש השנה וביום הכיפורים,

נחם מענדל שניאורסאהן
ליובאוויטש

RABBI MENACHEM M. SCHNEERSON
Lubavitch
770 Eastern Parkway
Brooklyn, N. Y. 11213
Hyacinth 3-9250

עד אפסקען פארקווי
ברוקלין, נ.י.

ב"ה, כ"ה אלול, ה'תשל"ח
ברוקלין, נ.י.

האברך החסיד
עוסק בצרכי צבור

שלום וברכה:

זה עתה נתקבל מכתבו, ומפני דחיפות הענין אנוכי למהר מיד,
שלחתי לו מברק, והנני:

בהנוגע למכתבו, איסור גמור ומוחלט לנסוע ביום־טוב בכדי
לתקוע שופר או לקרוא בתורה או להיות שליח־ציבור וכדומה,
וגם אסור לנסוע ולהזדמן לזה. לכן אפילו רק אם יהי' בכל
להיות בקרבת בית הכנסת מערב ראש השנה עד מוצאי יה"ש,
וחס ושלום לחלל יום־טוב על ידי נסיעה אפילו לעניינים
הנ"ל. ובפרטיות – צלילתו לקיים מצוותיו ולהפיץ ביהדות,
אבל לא חס ושלום באופן המנגד לזה. בברכה לכתבה סדרה
ומתן־קה באתה.

בפרטי פרטיים האמור והנהוג עליו ברכה. ואשמח לקבל ממנו
איזור, ות"ח מראש.

אשמח אחריות לו ולכל בני משפחתו לקביעה וחתימה טובה
לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

בברכה וברכה

נ.ב. לפחות לפניך שהאמור במברק כולל יום־הכיפורים וחג
הסכות ושמיני עצרת ושמחת תורה וכל הרגלים.

גם לא לנוכח 'חוסר הברירה' שלו ושפע הכוונות הטובות שבליבו. חשוב היה לרבי להעמיד את האיש על משמעות מעשיו ולעודד אותו לעשותם על־פי התורה".

בתפקיד אב

להלן סיפורו של מר יעקב שיפמן, תושב פלטבוש שבניו־יורק:

"כבן 16 הייתי כשאבי חלה במחלה סופנית והרופאים העריכו כי לא נותר לו עוד זמן רב לְחיות".

"לילה אחד הגענו הוריי ואני ל־'770' ונכנסנו אל הרבי ל'יחידות'. הוריי ניגשו אל השולחן שמאחוריו ישב הרבי ואבי הושיט לרבי פתק ובו פירוט מצבו הרפואי העגום. אני נשארתי לעמוד מעט מאחור. הרבי הביט בפתק, שוחח עם אבי על תוכנו ובירך אותו.

"כעבור רגעים מספר עמדו הוריי לצאת מהחדר. הרבי הצביע עליי ואמר, 'הישאר כאן וסגור את הדלת'. הייתי מתוח מאוד. הדלת נסגרה והרבי אמר לי, 'בוא...'. הוא סימן לי להתיישב והוציא מהארון גמרא מסכת ברכות.

"'על־פי טבע', פתח ואמר, 'אביך חולה אנוש, ולא נותר לו עוד זמן רב. עליך להתחזק באמונה בה' ולקוות לעזרתו. אלא שבזמן הקרוב ייתכן שתיקלע למצב של עצבות. הדכדוך של אביך עלול להשפיע גם עליך. ואז תזדקק לחיזוק מיוחד'...

"הרבי פתח את הגמרא בדף י' עמוד א', ואמר: 'הנה כאן, בקטע הזה, מובא מעשה בחזקיה המלך וישעיה הנביא, מתוך מלכים ב'. חזקיהו שכב על ערש דווי, וישעיהו בא לבקרו ומורה לו: 'עליך להכין צוואה, עליך להתכונן למותך'.

"בתגובה צועק עליו חזקיה: 'צא! נבואתך הסתיימה כאן. אינני מעוניין לשמוע ממך עוד. כך מקובלני מבית אבי־אבא, "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם, אל ימנע עצמו מן הרחמים!". הקב"ה יכול תמיד לעזור!'.

"הרבי למד איתי את הקטע הזה מתוך הגמרא. קראנו יחד את השורות, בעוד הוא עוקב באצבע אחרי כל מילה. כשסיימנו את הלימוד מבפנים, הוא פנה אליי ואמר לי בזה הלשון: 'אתה תיעזר בזה. זה ייתן לך חיזוק. ברגעים של עצבות, פתח את הגמרא ולְמד את זה. אתה תחוש את החיזוק שזה יעניק לך'.

"העניין כולו נמשך כ־25 דקות. כשיצאתי מהחדר, אבי הביט בי במבט בוחן. הזעתי כולי. הייתי נרגש והמום. משם נסענו הביתה ובדרך סיפרתי לו ולאמי את שאירע. אבי פרץ בבכי... מבין השיטין הוא הבין את רוח הדברים.

"מיד כשהגענו הביתה, למדנו יחד, אני ואבי, את הקטע הזה בגמרא. הוא שאל אותי, 'איך למדתם את זה? איך הרבי פירש את הדברים?'. עניתי לו והוא שאל, 'האם אתה מבין מדוע אמר לך הרבי ללמוד את זה? האם אתה מבין?'...

"כעבור תקופה לא־ארוכה נפטר אבי ע"ה ואני נשארתי הגבר היחיד בבית. מלבד אמי הייתה איתנו בבית אחותי הצעירה.

"לעולם לא אשכח את אותם רגעים מופלאים עם הרבי בחדרו, עליהם אני חב לו תודה עמוקה ביותר – על הזמן שהקדיש לי ובעיקר על שסיפר לי, בדרכו המיוחדת, את העוברות כמות שהן. כולם סביבי אמרו לי אז, 'יהיה טוב', 'יהיה בסדר'. הרבי לעומת זאת ישב ושוחח אתי כאל מבוגר. הוא הביט לי בעיניים והעניק לי כוח לקראת הבאות.

"כאמור הייתי אז נער כבן 16 שעומד להישאר לבד. אמי הייתה בת יחידה להוריה. משפחתו של אבי ע"ה נמחקה בשואה. לא היה לי אף אחד. והוא הכין אותי למציאות הזאת.

"באותן 25 דקות מילא הרבי בעבורי תפקיד של אב. העצה שלו החזיקה אותי בתקופה הקשה שחוויתי לאחר מכן. הפגישה עמו נסכה בי כוח ועידוד לכל חיי".

תמונות מספרות

לא מושך, מרומם!

כשל"ג בעומר חל ביום ראשון, היה הרבי משתתף ב"תהלוכה" שהתקיימה בחצר בית מדרשו, ובה השתתפו ילדים מכל רחבי העיר ניו יורק. במהלך התהלוכה היו עוברים כלי רכב עם מוצגי יהדות שונים בפני הקהל ובפני הרבי.

היה זה שניות ספורות לפני סיום תהלוכת ל"ג בעומר תשמ"ז, כאשר מארגן התהלוכה והמנחה הרה"ח הרב יעקב יהודה העכט הכריז על המשך תכנית היום לילדים, והודה במילים ספורות לאלו שסייעו בארגון התהלוכה, תוך שהוא נוקב בשמותיהם.

כהמשך לתודות אלו, הרבי התכופף אל עבר המיקרופון והמשיך את התודות והכריז "ובמיוחד לילדים ולילדות, בני אברהם יצחק, ובנות שרה רבקה רחל ולאה", והחל לנגן "כי בשמחה תצאו ובשלום תובלון", תוך שהוא מוחה את כפיו בחוזקה.

הרבי פנה לחזור אל תוך 770, ורגע לפני שהחל לצעוד, ניגש הרב העכט אל הרבי ואמר, שהוא מקווה שהרבי רווה נחת מהמעמד. הרבי השיב לו: "זייער" [מאוד].

ואז שאל אותו הרבי: "און וואס איז מיט די מרה־שחורה"? [ומה עם ה"מרה־שחורה" שלך?]. הרב העכט היה מוטרד מההוצאות הכספיות הגדולות, זאת בנוסף לדאגה להצלחת המעמד מן ההיבט הארגוני.

הרב העכט השיב: "דער רבי האט מיר ארויסגעשלעפט"! [הרבי "משך" אותי מזה].

ואז השיב לו הרבי, כשחיוך רחב נסוך על פניו הקדושות: "ארויסגעשלעפט?! – אויפגעהויבן!" [משך?! – רומם!], תוך שהוא מרים את ידו הקדושה כלפי מעלה, וחזר בשנית: "אויפגעהויבן"!

תוספת חדשה למשפחה

מספר רוברט (בוב) אברהמס, התובע הכללי של מדינת ניו־יורק:

"זמן קצר לאחר שהשתדכנו, רעייתי ואני, הגעתי לביקור אצל הרבי מליובאוויטש, לקבל את ברכתו.

זכורני כי הגענו ל־770 בחצות הלילה, אולם נכנסנו לחדרו של הרבי בשעה 3 לפנות בוקר. הרבי היה אדיב מאוד, ופגישה זו היתה אות הפתיחה ביחסינו שנמשכו שנים רבות לאחר־מכן.

פעם, באמצע "פארברענגען", הענקתי לרבי בתוקף תפקידי באותה עת כנשיא רובע ברונקס הצהרה של כבוד לקראת יום הולדתו. הדגשתי כי ההצהרה מוגשת לרבי בשם כל תושבי ברונקס, יהודים ולא־יהודים כאחד. ואז הרבי שאל אותי: "היכן נמצאת אשתך"? הצבעתי לעבר עזרת הנשים. אמרתי לרבי רעייתי יושבת שם, מעבר לחלון הזכוכית. והרבי ברך אותנו. הייתה לי תחושה שהרבי מאיר את חיינו.

כעבור מספר שנים, הרבי לא רק האיר את חיינו, אלא אף שינה אותם. רעייתי הייתה אז בת ארבעים ושמונה, ולנו רק בת אחת: רחל שמה. רצינו מאוד ילד נוסף. פנינו לרופאה מומחית בתחום, והיא אמרה שהסיכויים שלה ללדת פחותים מ־ 5 אחוז. במשך התקופה בה דרשנו ברופאים וערכנו מחקרים שונים לא סיפרנו לאיש על רצוננו העז לחבוק ילד, אפילו לא להורינו. רק קיווינו והתפללנו שנזכה לכך.

בכל שנה, ביום "הושענא רבא" (היום האחרון של חג הסוכות), היינו באים אל הרבי כדי לקבל עוגת דבש מסורתית ולהתברך בשנה טובה ומתוקה. באותה שנה הגענו ישירות מלוויה בה השתתפנו. היתה זו הפעם הראשונה בה בתנו רחל לא באה עמנו.

לפתע, ללא כל הודעה מוקדמת, הביט בנו הרבי ובירך אותנו שנזכה תוך שנה ל"תוספת חדשה למשפחה". היינו בהלם. כיצד הוא ידע על משאלתנו הכמוסה? מעולם לא סיפרנו לרבי או למזכיריו על כך. ברכה זו היוותה עבורנו מקור לעידוד רב.

כשישה שבועות לאחר מכן, קיבלנו את ההודעה מהרופא שרעייתי בהריון. להתרגשותנו לא היו גבולות.

לאחר שנה, בגיל חמישים, ילדה רעייתי את בתנו בנימינה – שם החיבה שלה הוא בקי – שנקראה על שם חמי בנימין, אדם מיוחד וצנוע.

כשבקי היתה בת כמה חודשים, נסענו לביקור השנתי אצל הרבי ב"הושענא רבא". התור השתרך לאורך כמה רחובות; אך החסידים תמיד היו נחמדים אלינו, ובדרך לא דרך מצאנו את עצמנו בראש התור.

רעייתי החזיקה את התינוקת בידה, והרבי אמר: "אני רואה שהבאתם עמכם את התוספת החדשה למשפחה"... הרבי השתמש במילותיו שלו, שנה קודם לכן. רעיתי השיבה לרבי כי ברצוננו להודות לו על הילדה הנפלאה.

"זה לא אני" השיב הרבי, והחווה באצבעו כלפי מעלה.

הרב יואל כהן
ה"חוזר"
של הרבי זי"ע

לבלתי ידח ממנו נידח

- סיפור -

"בצאת הבחור מהחדר, הוא אמר לי רק דבר אחד: 'יותר אני לא אעבור את מפתן הדלת של 770'. השתוממתי מאוד לשמע תגובתו. חשבתי שהרבי אמר לו משהו שלא התקבל בשכלו וניסיתי להיכנס איתו בדברים. שאלתי אותו: 'מה כל כך גרוע במה שהרבי אמר? אולי אני יובל להסביר לך'. הוא ענה: 'לא. הרבי אמר דברים מאוד הגיוניים'"

לפני עשרות שנים, מסרתי שיעור שבועי בחסידות באחת הישיבות הליטאיות בניו־יורק. הייתה לי ידידות טובה עם הבחורים שרצו ללמוד, וגם עם כמה בחורים נוספים שבפועל לא השתתפו בשיעור. אחד הבחורים עמם התידדתי היה נחשב לאחד המיוחדים בישיבה. הוא היה בעל־כישרון והבחורים העריצו וכיבדו אותו. הידידות עמו הסתכמה בחילופי דברים קצרים בינינו, ואילו בשיעור עצמו הוא לא השתתף כיוון שרצה לנצל את כל זמנו ללימוד גמרא בלבד. לא הייתה לו התנגדות ללימוד החסידות, אבל זה לא דיבר אליו; הוא רצה להתקדם ככל יכולתו בלימודיו.

הרב יואל כהן שליט"א במעמד חלוקת "בוס של ברכה"

פעם, לאחר אחד השיעורים, אותו בחור ניגש אלי וביקש ממני לסדר לו פגישה עם הרבי. הייתה לו בעיה פרטית מסוימת והוא רצה לדבר על כך עם הרבי ב'יחידות'. ניגשתי לרב חודקוב והשתדלתי מאוד למצוא עבורו תור ל'יחידות' במועד קרוב. כיוון שרשימת הנכנסים הייתה מלאה לחודשים הקרובים הוא סירב בתחילה לאפשר לו להיכנס בתאריך קרוב. אבל לאחר שהשתדלתי והפצרתי בו רבות, הוא הסכים להכניסו במקום קרוב בתור אבל בתנאי אחד – שה'יחידות' לא תמשך יותר משלוש־ארבע דקות. אמרתי זאת לבחור והוא השיב, שלדעתו הרבי יוכל לפתור את בעייתו במשך זמן קצר זה, ולכל היותר ה'יחידות' תימשך עוד כמה רגעים ספורים. הוא בא בזמן ל־770 ונכנס ל'יחידות'. לפועל הוא שהה בחדרו של הרבי יותר משעה! הרב חדקוב מאוד הקפיד על כך, אבל זה כבר לא היה בשליטתי.

בצאת הבחור מהחדר, הוא אמר לי רק דבר אחד: "יותר אני לא אעבור את מפתן הדלת של 770". השתוממתי מאוד לשמע תגובתו. חשבתי שהרבי אמר לו משהו שלא התקבל בשכלו וניסיתי להיכנס איתו בדברים. שאלתי אותו: "מה כל כך גרוע במה שהרבי אמר? אולי אני יוכל להסביר לך". הוא ענה: "לא. הרבי אמר דברים מאוד הגיוניים, אבל אני לכאן לא חוזר".

כחמש־עשרה שנה אחרי אותו מאורע, הלכתי פעם ברחוב בקראון־הייטס ופתאום אני שומע מישהו קורא בשמי. מתברר שזהו הבחור ההוא מאותה ישיבה. ואז הוא מתחיל לספר לי מה היה באותה 'יחידות' ומה עבר עליו מאז.

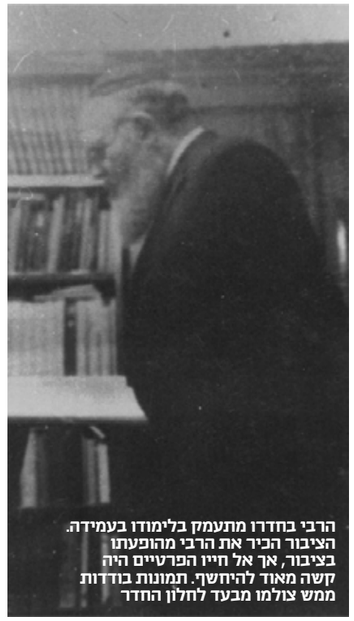
בחור זה גדל בבית חסידי (לא חב"די) ספוג באווירה ותוכן חסידיים. אמנם, בהגיעו לישיבה הליטאית הוא השתנה לגמרי. כל הלחלוחית החסידית אבדה, ואת מקומה תפסה השאיפה החזקה להיות 'גדול בתורה'. כשהוא היה ב'יחידות' התלונן לפני הרבי על בעיה מסוימת שהייתה לו (שעד היום אינני יודע מהי). הרבי אמר לו, שלפי ערך מעמדו ומצבו, תכונותיו, כישוריו וכו', בכדי לפתור את בעייתו עליו ללמוד חסידות כמה שעות(!) בכל יום. הרבי הרחיב לו בגודל החשיבות שבלימוד החסידות והסביר לו את העניין היטב. הוא אמר לו שבלי לימוד החסידות כל לימודו אינו לשם ההתקשרות בקב"ה אלא רק לשם פניות אישיות (לשם כבוד, להיות 'גדול' וכו'), וללימוד כזה אין יציבות. אם יקרה משהו שבגללו המניעים האישיים ללימוד יפסיקו, אזי כל החיות והלהט שלו בלימוד עלולים להיפסק.

לימוד תורה לשמה

הרבי הסביר לו, שללא לימוד חסידות קשה מאוד להגיע ללימוד תורה לשמה באמת. בלי ללמוד פנימיות התורה אפשר לשכוח על נותן התורה, ולשכוח על מטרת הלימוד.

הרבי אף תיאר לו עומק מיוחד במשמעות הלימוד לשמה – לא סתם לימוד לשם־שמים, לימוד ללא כל פניות אישיות, אלא גם בעולם הקדושה עצמו לימוד לשמה הוא משהו מיוחד – לימוד לא רק בכדי לדעת את המעשה אשר יעשון או אפילו כדי לקשר נפשו לה' כמבואר בתניא, אלא לימוד כזה שהאדם מרגיש ורואה בתורה את הקב"ה עצמו, שהרי "אורייתא וקוב"ה כולא חד".

הרבי המחיש לו את זה על־ידי דוגמה.

הרבי בחדרו מתעמק בלימודו בעמידה. הציבור הכיר את הרבי מהופעתו בציבור, אך אל חייו הפרטיים היה קשה מאוד להיחשף. תמונות בודדות ממש צולמו מבעד לחלון החדר

ילד שלא ראה את אביו זה זמן רב ולפתע הוא פוגש אותו. מובן שבאופן טבעי, הוא צועק 'אבא' ורץ אליו ומחבקו. הצעקה והחיבוק אינם לשם מטרה מסוימת. לא בכדי לקבל משהו מהאבא, לא בכדי לקיים מצוות כיבוד אב, ואף לא במטרה להתחבר איתו ולהתקשר אליו. הוא תופס אותו ומחבקו כיוון שהוא אביו!

על־דרך־זה בלימוד התורה. היהודי רואה בתורה את הקב"ה עצמו – "אורייתא וקוב"ה כולא חד". והרבי התבטא אז ואמר, "יהודי רוצה לפגוש את הקב"ה ול'תפסו', אזי לוקח הוא גמרא ויושב ולומד...!".

והרבי פנה אליו ושאל: "אתה ראית פעם יהודי שלומד כך?". הבחור אזר אומץ ושאל את הרבי: "יעם לימוד החסידות יש דבר כזה"? והרבי ענה לו: "אני כן ראיתי".

הוא אמר, שהרבי הסביר לו את הנושא טוב מאוד, אבל הוא לא רצה לוותר על שאיפתו להגיע להישגים גדולים בלימוד, ולא הסכים להקדיש ללימוד החסידות כמה שעות ביום. אבל כיוון שהבין שהרבי צודק, אזי כדי שלא לחשוב על זה יותר ולדחות את העניין מתודעתו, הוא אמר לי שאינו רוצה לדרוך יותר על סף הדלת של 770.

הוא המשיך הלאה בסדר לימודו וכך עברו כמה חודשים. פעם קרה, שהוא אמר איזשהו

"איך שנכנסתי להתוועדות, הרבי אמר: הקב"ה מסבב סיבות שסוף־כל־סוף, כל יהודי יחזור אליו. זו השגחה פרטית מלמעלה בנוגע לכל יהודי. בפרט כאשר מדובר ביהודי שלמד תורה בעבר, באיזה אופן שיהיה - לשמה או אפילו שלא לשמה"

רעיון שהתחדש לו בסוגיא לחבריו בישיבה. הוא היה רגיל שכל ביאוריו וחידושיו התקבלו בכבוד ובאהדה בין הבחורים, כולם הילללו את עומק סברותיו וכו', אבל באותה הזדמנות מישהו לעג קצת לחידוש שאמר ולא קיבל את הדברים. בחורים נוספים ששמעו את דבריו גם הם לא קיבלו את החידוש. הדבר פגע בו מאוד והיה קשה לו להתמודד עם זה. מאורע מעין זה קרה פעם שנייה ושלישית והדברים השפיעו מאוד על מצב רוחו.

מצד אחד, ללימוד תורה לשמה לא היה לו כל קשר; ומצד שני, כל ההילה וההערצה מהבחורים בישיבה גם הם פחתו מאוד. החשק והחיות ניטלו ממנו, וכך הוא החל להידרדר בלימוד ובהנהגה, וככל שהתבגר כך הידרדרותו החמירה.

כמה שנים אחר־כך הוא התחתן ופתח עסק מוצלח. פתאום, באיזשהו שלב בחיים, הוא החל לתפוס את עצמו ואת אשר קרה לו. לפתע הוא תפס את המרחק העצום שעשה: בישיבה הוא היה נחשב מהבחורים המיוחדים, עילוי ממש; ואילו עכשיו הוא רחוק לגמרי משייכות כלשהי ללימוד. מחשבות אלו גרמו לו להתחיל לקבוע עיתים לתורה, אבל זה לא החזיק מעמד. הוא הרגיש שהדברים אינם מעניינים אותו. מה נוגע לו באמצע החיים מה עדיף – 'רוב' או 'חזקה'? זה לא דיבר אליו. אין לזה שום נפקא מינה לגביו והוא לא התחבר לזה. אבל מאידך, תופעה זו עצמה ייסרה את ליבו. הוא הרגיש ריקן. וכך עבר משך זמן שהוא מנסה שוב ושוב להכניס עצמו ללימודים, אבל ללא הצלחה.

"אני רואה איך היהודי הזה מדבר!"

באיזשהו שלב הוא החליט לנסות ללמוד ספרי חסידות. אבל גם בזה הוא לא נתפס. החמימות החסידית לא דבקה בו. הוא היה בעל אופי שכלי חזק, והרגש הנשמתי שבספרי החסידות הכללית לא תפסו את אישיותו. בשלב מסוים הוא נזכר שיש את חב"ד, דברי חסידות עם הגיון ועומק. הוא השיג ספר תניא, אבל הוא לא הצליח להבין את העניינים בכוחות עצמו.

פעם, הוא ראה בעיתון מודעה על התוועדות י"ט כסלו של הרבי שתתחיל בשעה פלונית ב־770. ואז פתאום הוא נזכר באותה 'יחידות' ארוכה שהייתה לו אצל הרבי. בבת־אחת הדברים צפו ועלו בזיכרונו והוא קלט איך דברי הרבי צרקו עד מאוד והתקיימו אחת לאחת. הוא החליט לנסוע להתוועדות של הרבי.

וכך הוא סיפר לי: "איך שנכנסתי להתוועדות, הרבי אמר: 'וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח'. הקב"ה מסבב סיבות שסוף־כל־סוף, כל יהודי יחזור אליו. זו השגחה פרטית מלמעלה בנוגע לכל יהודי. בפרט כאשר מדובר ביהודי שלמד תורה בעבר, באיזה אופן שיהיה – לשמה או אפילו שלא לשמה. ליהודי כזה יש זכות והשגחה מיוחדת, ונותנים לו מלמעלה עניינים מיוחדים שדוחפים אותו להתעורר ולשוב אל הקב"ה".

והוא המשיך וסיפר לי: "אני לא יודע אם הרבי התכוון אלי או שדיבר סתם כך על העניין, אבל כששמעתי מילים אלה – נשארתי. הרבי המשיך לדבר משך זמן בענייני חסידות, דברים שאת רובם לא הבנתי, אבל האווירה, אופן הדיבור והניגונים שבו את לבי.

"אחר־כך, ביו"ד שבט, יום ההילולא של אדמו"ר הריי"צ ויום תחילת הנשיאות של הרבי, באתי פעם שנייה, ושוב לא הבנתי כמעט כלום, ובפורים חזרתי להתוועדות בפעם השלישית".

שאלתי אותו: "מדוע חזרת אם אתה לא מבין מה אומר הרבי?", כשהוא שמע את שאלתי התרגז ואמר: "מה אתה לא מבין? אני רואה איך היהודי הזה מדבר! 'ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד!".

ומאז הוא מחפש אותי ורוצה לקבוע איתי שיעור בלימוד חסידות חב"ד.

היה לו חשוב מאוד לדעת האם הרבי זוכר אותו, והאם הדיבורים אודות "חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נידח" שדיבר הרבי בהתוועדות י"ט כסלו, היו בהקשר אליו. כמדומני, היה זה באחרון של פסח, וכנהוג, הרבי נטל את ידיו להתוועדות לקראת סוף היום ולאחר ברכת־המזון, תפילת ערבית והבדלה, הרבי חילק לנוכחים 'כוס של ברכה'. הוא בא גם לקבל 'כוס של ברכה', ומיד כאשר הגיע אל הרבי, הרבי פנה אליו ושאל: "וואס מאכסטו?" (מה שלומך?)...

למדנו חסידות יחד תקופה מסויימת, ובמשך הזמן הרבה עניינים בחייו האישיים ובביתו השתנו. הוא שלח את ילדיו למוסדות תורניים והשתנה לטובה בתחומים רבים.

מסירות־נפש

"הרבי מליובאוויטש זצוק"ל, יכול בצדק להיקרא מנהיג ישראל במובן היסטורי, מנהיג שבמעשיו הגדושים מסירות-נפש הוא מזכיר לנו את הדמויות הקמאיות של מנהיגי ישראל שהקריבו את הכול, את עולם-הזה כמו את עולם-הבא שלהם, כדי להציל את כלל ישראל ולהרימו לגבהים הנשגבים ביותר"

מה מייצג את הנהגתו המופלאה של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוק"ל? בכדי להשיב על שאלה זו, די בשתי מלים, המלאות וגדושות להט ודינאמיקה. די אפילו בביטוי אחד, האוצר בתוכו עוצמה מטאפיסית אדירה, והוא שיכול לציין ולהגדיר בדיוק את הכוח הפנימי של ליובאוויטש בהנהגתו של הרבי: **מסירות־נפש.**

מסירות־נפש במשמעותה העמוקה ובתפיסתה המקורית, מהווה אחד מן המושגים המקודשים ביותר של היהדות. אחד היסודות האיתנים ביותר שהיהדות נבנית עליו, מאז קיומו של עם ישראל ועלותו לבימת האנושות ועד היום הזה, הוא מסירות־נפש. דוגמה עצמית במדריגה גבוהה.

ויחד עם זאת, הנכונות המלאה להקריב את הקרבנות הגדולים ביותר למען אידיאלים קדושים, להתרומם לגבהים הרוחניים הרמים ביותר עד לחידלון פיסי – הם אכן תופעה נדירה.

אבל בכל זאת ישנם בכל דור כמה יחידים יוצאים מן הכלל, החיים באופן מרומם יותר מעל לסביבתם, כאלה שפועלים בחייהם היומיים בכוח העל־טבעי של מסירות־נפש. הרבי יכול לשמש דוגמה אידיאלית ליהודים הגדולים של מסירות־נפש בכל הדורות. הוא משמש הוכחה מופתית איזה עולמות גדולים וכבירים ניתן ליצור בכוח מסירות־נפש ללא שיור.

הוויתור על ה"עולם הבא"

מהו המובן העמוק ביותר של אידיאת מסירות־הנפש? אילו ביטאה אידיאה זו רק

הרב עלברג משוחח עם הרבי במהלך התוועדות

ייסורי־גוף, עינויי־תופת, סבל וכאב בכל האיברים עד לרגעים האחרונים של הגסיסה, שמביאה למוות של קדוש־השם; אילו ביטאה מסירות־נפש נכונות לתת יריקה, בכל מלוא ההכרה, על כל העולם הזה עם כל הבליו, להיפרד בשמחת־לב מכל המולת־החיים שלו; אילו היתה זו המשמעות של מסירות־נפש, כי אז גם כוח נעלה זה היה מביא את האדם למדריגת בריה שלמעלה־מן־הטבע, המסוגלת להתרומם לגבהים על־טבעיים: ללכת על מוקדי קידוש־השם.

אבל האידיאה של מסירות־נפש היא עוד הרבה יותר עמוקה. בעומקה היא אינה עומדת על מסירת הגוף, לוותר על הקיום הגופני, אלא על "מסירות־נפש", להיות נכון לתת למען כבוד השם יתברך את קנין הנפש, את הנשמה. להיות מוכן למען כבוד שמים לאבד את חלקו לעולם הבא. כה נעלה ונשגב הוא המושג של מסירות־נפש.

כותב רבי צדוק הכהן: "אברהם אבינו השליך עצמו לכבשן האש אף שיאבד עולמו, חס ושלום, מכל מקום מרוב אהבתו להשם מסר גם נפשו וחלקו לעולם הבא כדי שיקדש שם שמים" ("פרי צדיק", פסח).

"וירד משה מן ההר אל העם" (יתרו יט, יד), "מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו ולא היה יורד לביתו אלא מן ההר אל העם" (רש"י ומכילתא, שם). הוא עזב אה כל ענייניו האישיים והלך ישר אל העם.

ועולה השאלה: וכי מה היו עסקיו? והלא כל עסקיו, מטבע הדברים, לא היו אלא תורה, יראה, צדקה וחסד. וזה היה תוכן החיים של משה רבינו: תורה. ואם כן מה היו העסקים שבהם התעסק? כותב ה'שם משמואל" (ויקרא), כי עסקי משה אכן היו עשיית מצוות ותורה במעלה הגבוהה ביותר.

אבל משה מסר את עצמו וויתר על עסקי עולם הבא שלו והלך מיד לבדוק למה זקוק כלל ישראל, וזו משמעות מסירות־נפש למען יהודים. לוותר על עולם הבא לטובת כלל ישראל.

הרבי התברך בכוח בלתי־מוגבל של מסירות־נפש, ומכאן הצלחתו בבניית משכנות לתורה ויהדות בהרבה פינות נידחות בכל מדבריות העולם הגדול.

מנהיג ישראל במובן ההיסטורי

הרבי מליובאוויטש זצוק"ל, יכול בצדק להיקרא מנהיג ישראל במובן היסטורי, מנהיג שבמעשיו הגדושים מסירות־נפש הוא מזכיר לנו את הדמויות הקמאיות של מנהיגי ישראל שהקריבו את הכול, את עולם־הזה כמו את עולם־הבא שלהם, כדי להציל את כלל ישראל ולהרימו לגבהים הנשגבים ביותר.

מנהיג מוכרח שיהיה מבורך בהרבה מעלות. אדם שה"אני" האישי שלו חדל מלהתקיים לחלוטין. אדם שמלבד את עצמו, אין הוא שוכח אף יהודי אחד. אדם שמוכן למידה הגדולה ביותר של מסירות־נפש, והעיקר להציל הודות לכך נשמה יהודית אחת ויחידה, ובוודאי שהוא מוכן לוותר על כל שיור של "אני" שלו לטובת כלל ישראל, כפי שעשו זאת מנהיגינו הגדולים בכל הדורות, מאז משה רבינו ועד לאחרוני מנהיגי ישראל לפני החורבן הגדול. מנהיג הוא זה שבונה תורה לכלל ישראל. מנהיג הוא שדואג למען כלל ישראל, וזה עצמו תורה במשמעות הנעלה ביותר.

מעלתו העיקרית של מנהיג ישראל, בהתגלמות המושלמת, מעלה שבאה לידי ביטוי במאורעות רגילים ולא רגילים, מעלה שקובעת ומעצבת את האישיות של הנושא בה, הרי זו המעלה שלא לפחד. לא להיות מושפע מן הפחד בשום מצב. הפחד עלול לגרום אלם, לשתק ולקטוע כל יוזמה וכל פעולה. פחד יוצר מחיצה של ברזל, הוא מסנוור ועלול להפוך את האדם חסר אונים וליטול ממנו כל יכולת של עשייה.

מנהיג, נשיא בישראל, אסור לו לירא מאף אחד, מלבד מהשם יתברך. אסור לא לחשוש כי דעתו או גישתו, יהיו נועזות ככל שיהיו, יגרמו אי־שביעות רצון ויגרמו להתפרצות וולקאנית של תגובות. אופיו חייב להיות נחוש כדי שלא להיכנע לשום לחץ, יהיה מצד מי שלא יהיה. ואם הוא רך וגמיש במידה שיהיה מושפע מדעות מנוגדות, מאבד הוא בכך את כוח הנהגתו וכתר המלכות שלו מתכהה.

הרבי הבחין כאשר סכנה ריחפה באוויר. סכנה לקיום התורה, סכנה ליתדות־אמת. ברגע כזה צומחים להם לפתע כוחות רוחניים מוגברים בקצב עצום. האדם מגלה אז בעצמו מאגרי כוחות על־ טבעיים, יש לו הכוח לרוץ ולשאת במשא של כלל ישראל

כוחות על־טבעיים

לעיתים קרובות אנו עומדים משתאים נפעמים לנוכח העבודה הגדולה והכבירה שהרבי העמיס על כתפיו. לעיתים קרובות אנו עומדים מתפעלים איך מסוגל איש אחד לחולל מהפכה כה גדולה – ללא אח ורע – במהלך־המחשבה של המונים יהודיים. לעיתים קרובות אנו נדהמים לנוכח מבטו המרחיק־ראות, כוחותיו הרוחניים ומעין רעיונותיו השופע ומסעיר.

ואנו שואלים: איך יכול אדם אחד להגשים מספר כה רב של רעיונות שכל מטרתם לבנות מחדש את העולם היהודי שנחרב ולהשיב לו את צורתו ההיסטורית העתיקה? מנין גבורת־קודש כזו שיוכל לשאת בעול כה כבד, לשאת בייסורים ולגלות דאגה לחלק גדול של כלל ישראל. והתשובה היא: "יחד לב וגל אבן מפי באר מים" (פיוט לתפילת גשם). והתורה כתבה: "ויגש יעקב ויגל את האבן מעל פי הבאר" (ויצא כט, י)" ורש"י מציין: "כאדם המעביר את הפקק מעל פי הצלוחית".

מנין היו ליעקב כוחות פיזיים כאלה, שיוכל לגול אבן כה גדולה וכבדה? אומרים בעלי המוסר, כי זהו בדיוק כמו בשעת שריפה. לאדם יש אמנם כוחות פיזיים מוגבלים. הוא יכול להרים משא במשקל מסוים, לרוץ מרחק מסוים. אבל שונה הדבר כאשר פורצת שריפה, שאז, כאשר הסכנה היא גדולה, הוא מקבל לפתע כוחות חזקים ומיוחדים, הוא מסוגל לשאת את המשא הכבד ביותר, הוא מסוגל לפתע לרוץ בלי נשימה למרחק של הרבה מילין, פי כמה וכמה יותר מאשר בזמנים רגילים. וכך הוא הדבר גם באשר לכוחות הרוחניים המתעוררים באדם במידה מוגברת לעת שסכנה מתרחשת (ראה שיחות הגרח"ש, פרשת וישלח).

הרבי הבחין כאשר סכנה ריחפה באוויר. סכנה לקיום התורה, סכנה ליתדות־אמת. ברגע כזה צומחים להם לפתע כוחות רוחניים מוגברים בקצב עצום. האדם מגלה אז בעצמו מאגרי כוחות על־טבעיים, יש לו הכוח לרוץ ולשאת במשא של כלל ישראל.

אצל הרבי ראינו דבר מופלא: מעולם לא ידע גבול וסוף. תמיד החזיק בבראשית. בהתחלה. בו ברגע שמסיימים פרויקט אחד, הורה לחסידיו להתכונן לעוד אחד. ברגע שבו מסיימים להגשים רעיון אחד, נולד רעיון חדש. אין עצירה. אין סיום לפרשה. מוטיב הבראשית פועל תמיד.

משה רבינו אמר בתפילת "ואתחנן": "אתה החילות להראות את עברך את גדלך ואת ידך החזקה" (דברים ג, א). משה רבינו כבר הספיק עד אז לעשות הרבה מאוד למען כלל ישראל. הוציא אותם ממצרים. הוליכם למדבר סיני לקבלת התורה. נשאם כאומן את היונק. ולאחר שנים כה רבות של עבודת מסירות־נפש למען כלל ישראל, אומר משה: "אתה החילות". כלומר, לאחר כל המעשים והנשיאה בעול, עוד עומד משה רבנו במדריגת "אתה החילות", הכל היה אצלו בגדר התחלה.

ברור מאליו כי בכל האמור ציינתי רק כמה קווים הזורקים אור על האישיות המופלאה והנדירה של כ"ק אדמו"ר זצוק"ל. ועוד הרבה, הרבה מאוד, נחוץ לכתוב כדי להעמיד את התמונה הזו בשלימותה.

להתוועד עם הרבי

בהתוועדויות של הרבי זרם הכוח הרוחני הן מהמילים והן מעצם נוכחותו של הרבי - ומאמציו הבלתי נלאים לאתגר את נשמותיהם של המשתתפים. כבתיבת תהודה מופלאה העצימו התוועדויות הרבי את שירת הנשמות והגבירו אותה אלף מונים

את המושג פארבריינגען, התוועדות חסידית של חבורת אנשים, אי־אפשר לתרגם לשום שפה, שכן אין לה מושג מקביל בשום לשון. פירושה המילולי של מילה זו הוא, בלשון ימינו, "להשתעשע, ליהנות". ההתוועדות היא הלוז הרוחני של חסידות חב"ד. זהו ביטוי של תפיסת העולם החסידית של ספונטניות ומעורבות; התוועדות יכולה להיות למדנית, פוליטית, מלאה השראה או אישית ביותר.

אפשר להתוועד בנוכחותו של רבי או בלעדיה. כאשר חסידים מתקבצים יחדיו הם אוכלים ושותים, במטרה ליצור רגע של שמחה רוחנית משותפת. החסידים יושבים יחדיו במשך שעות ארוכות המתמלאות בשיחות, ב"לחיים" ובשירה. הם צוחקים ובוכים יחדיו באווירה ההולכת ונעשית אינטנסיבית יותר ויותר. הם מביאים תובנות חסידיות ודנים בהן, מעלים עניינים אישיים, מבקרים זה את זה ברוח של פתיחות או מבקשים מכל המשתתפים להתפלל בצוותא. באמצעות ההתקרבות ההדדית מבקשים החסידים להתקרב גם אל הבורא. רמת הגיבוש החברתי אמנם שונה מהתוועדות להתוועדות, אך מכל מקום מהתוועדות מוצלחת שבים רוב המשתתפים לבתיהם בהרגשה שהם זכו להגיע למדרגה רוחנית חדשה.

ואולם ההתוועדויות שערך הרבי היו שונות לחלוטין. בהתוועדויות אלה היה הוא תמיד הדובר היחידי. החסידים, וגם אחרים, באו כדי להקשיב, לא כדי לדבר. הם באו כדי לזכות בהארה ובהשראה.

בעוד שהתוועדויות הן בדרך כלל התכנסויות אינטימיות, ההתוועדויות של הרבי לא היו אינטימיות כלל ועיקר. השם – "התוועדות" – היה אותו שם, אך המבנה, התכנים והתכלית היו אחרים: לא עוד התכנסויות מלאות רגש, זורמות, כמו ההתוועדויות שערכו האדמו"רים הקודמים של חב"ד, אלא מפגשים שאותם ניצל הרבי כדי ללמד את שומעיו.

בשנים המאוחרות יותר נהג הרבי לערוך התוועדויות לעיתים יותר ויותר תכופות, עד שבשנותיו האחרונות הוא היה מתוועד מדי שבת בשבתו. להתוועדויות היו מגיעים מאות אנשים, ובחגים, בימי שנה ובאירועים מיוחדים – אלפים. התוועדות יכלה לארוך שש ושבע שעות.

מתכונת ההתוועדות הייתה תמיד זהה. נאומיו של הרבי היו תמיד בנויים לתלפיות, אך קולו כמעט שלא הביע שום רגש. היו רק מעט מאוד גוונים או שינויים בנימת הדיבור שלו; קולו לא עלה ולא ירד, אלא נשאר כל הזמן אחיד וישר כמעט כפלס. כל מילה בוטאה בבהירות, כך שאפילו אלו שעמדו במרחק רב ממנו יוכלו לשמוע. הוא הציג את דבריו כך במכוון, שכן זו הייתה דרכו להבטיח שקהל שומעיו יבין את מסריו. הוא לא דיבר מתוך הכתוב, ובכל זאת דומה היה כאילו הוא קורא מתוך דף, בלא כל מעורבות אישית.

היו פעמים שבהן הרבי התרגש בעליל ואף בכה בגלוי. החסידים יכלו לראות דמעות זולגות מעיניו כאשר הזכיר אובדן או כאב, או כשדיבר על חמיו, על מצוקת יהודי ברית המועצות או על צער הגלות. ברגעים כאלה היו החסידים מזדעזעים מהבעות הכאב שלו.

לפעמים היה הרבי מרים את קולו, ובהזדמנויות נדירות אף צעק וערר מהתרגשות. כשהוא דן בהתרחשויות חשובות בישראל הוא היה מדבר מהר יותר, ביתר הטעמה.

הניגונים

בעיניהם של חסידים מכל הסוגים הנגינה היא "קולמוס הנפש", כלשונו של אדמו"ר הזקן. החסידים רואים בנגינה דרך להתעלות רוחנית. לניגונים רבים יש משמעות רוחנית. רוב ניגוני חב"ד הם ניגונים מורכבים, המבטאים עומק אינטלקטואלי וכיסופי נפש.

בשנת תשט"ו החל הרבי ללמד ניגון חדש בכל שמחת תורה, ניגון שהפך עד מהרה לחלק מאוצר ניגוני חב"ד. בדרך כלל היה זה בשעת לילה מאוחרת, לעתים אפילו סמוך לעלות השחר. הרבי היה יורד לבית הכנסת אחרי שסיים לאכול את סעודת החג. הוא היה מקבץ את אותם אנשים שעדיין נשארו שם ושר ביחד אתם, תוך שהוא מרים כוסיות "לחיים" עם אלה שהתחייבו להוסיף עוד בלימוד התורה שלהם בשנה החדשה. כמו מורה לנגינה, היה הרבי קודם־כל שר את הניגון החדש בשלמותו, ואז חוזר עליו, חלק אחר חלק, אחרי שהסביר את משמעותו. בשבת שלאחר מכן, שעה שהניגון הושר שוב, היה הרבי מתקן את השירה.

בשנת תשכ"ה נפטרה אמו של הרבי שבועות ספורים לפני שמחת־תורה. באותה שנה הרבי לא לימד הרבי ניגון חדש, וגם בשנים שלאחר מכן לא חידש את המנהג.

בחלק מהמקרים לא אמר הרבי מה מקורו של ניגון מסוים, וכמה מהחסידים שיערו שהוא הלחין אותו בעצמו. כמעט מעולם לא ביקש הרבי הכרה או תהילה על עבודתו בשום תחום בחייו. את יוזמותיו השונות נהג לתאר במונחים מעורפלים כגון "כמקובל", או "כפי שנהוג כיום".

בכמה התוועדויות היה הוא עצמו מתחיל את השירה. השירים שבחר היו מגוונים: חלקם סוערים ושמחים, אחרים פנימיים ומלאי כיסופים ודבקות. לעתים שיקפו הניגונים את רגשותיו.

בשנת תשל"ד הגיעה קבוצת חסידים מצרפת לשמחת־תורה. היה זה בעיצומה של מלחמת יום־הכיפורים. הרבי החל אז לשיר את תפילת "האדרת והאמונה" לפי מנגינת ההמנון הצרפתי, המרסייז. הרבי ראה את שילובו של ההמנון הלאומי של צרפת בתפילה כמעשה בעל משמעות סמלית עצומה. בהזדמנות אחרת הוא ציין שצרפת ותרבות ההשכלה שלה מסמלות את ההפך הגמור מחסידות חב"ד. הפיכת המרסייז לניגון חסידי היה מעשה של "העלאה" ו"אתהפכא", היינו: לקיחת מהות זרה וצירופה לעולם הקדושה.

השילוב בין המרסייז לבין מילים של קדושה – "האדרת והאמונה לחי עולמים", היה צורה חדשה של נוהג חסידי עתיק יומין. הרבי שר כמה ניגונים שהיו הרכב של מילים מן המקורות עם הנגינה העממית הרוסית. אחד מניגוני הדביקות האהובים עלי מקורו בניגון ששר האימאם שאמיל, מנהיג שבטי בן המאה התשע־עשרה מהרי הקווקז, מן האזור הידוע כיום בשם צ'צ'ניה. האימאם שאמיל הושלך לכלא בידי הרוסים, ושם חיבר את הניגון הזה. הרבי דימה את האימאם שאמיל לנשמה הכלואה בגוף המשתוקקת ומתגעגעת למקורה.

המאמר

אך עם כל זה שניגונים יוצרים אווירה ועשויים גם להעביר מסרים רוחניים, תורותיו של הרבי היו אלה אשר עיצבו יותר מכל, ובמישרין, את תפיסת העולם החב"דית. כל אימת שדיבר, היה הרבי בורר את מילותיו בקפידה רבה, תוך שהוא נמנע מלהוציא מפיו כל ביטוי בוטה או שלילי. שום דבר לא היה "דע": תמיד היה זה "הפך הטוב", ואת המוות הוא כינה בשם "הפך החיים". נראה שהרבי היה יהיר כל כך בשימושו במילים בשל המודעות החריפה שהייתה לו לכך שמילים יכולות ליצור מציאות. הוא האמין שלמילים יש כוח.

במהלך ההתוועדויות הרבי היה אומר שני סוגים של דברי תורה: 'מאמר', שהוא יותר פורמאלי, ו'שיחה'. במהלך התוועדות אחת היו יכולות להיות אפילו עשר שיחות, אך בדרך כלל רק מאמר אחד. ה'מאמרים' של הרבי ינקו ממסורת חב"ד, והוא קרא בהם לשומעיו להעמיק את הבנתם בחסידות חב"ד. ב'שיחות', לעומת זאת, הוא דן בנושאים שעמדו על הפרק, העלה רעיונות חדשניים וקרא לפעולה. בעוד שה'מאמר' עשוי היה להיות מעמיק מאוד, ה'שיחה' הייתה מיועדת לכולם.

מסירת 'מאמרים' היא סימן ההיכר המובהק ביותר של אדמו"ר בחב"ד. כפי שראינו, מסירתו של ה'מאמר' הראשון פירושה שהרבי קיבל על עצמו באופן רשמי את הנהגת התנועה.

חסידות חב"ד מבוססת על 'מאמרים' של האדמו"רים מכל הדורות. ה'מאמרים', מעצם הגדרתם, הם העמקה בתפיסת העולם החב"דית, והם חומר הלימוד העיקרי של חסידות חב"ד. אפשר לומר שכל ה'מאמרים' הועלו על הכתב בצורה דומה: בדרך כלל הם נאמרו בשבתות ובימים טובים; ואנשים מסוימים, שנבחרו למלא תפקיד זה, זכרו אותם בעל־פה ולאחר מכן כתבו אותם.

עצם אמירתו של ה'מאמר' היא מעין טקס. את ה'מאמרים' מסר הרבי בדרך־כלל כשהוא ישוב לשולחן וכל השאר עומדים ומקשיבים. את תחילת המאמר סימן ניגון מסורתי מסוים. אחרי הניגון הזה היה הרבי עוצם את עיניו ומשנה את נימת דיבורו. לעיתים היו פניו משנות את הבעתן, כאילו הוא נמצא בעולם אחר. בדומה לקודמיו הוא נהג לאחוז בידו ממחטה בשעה שמסר את ה'מאמר', אך הסתיר את ידיו מתחת לשולחן – מסורת המבטאת את הצורך של הרבי לאחוז בעולם החומרי כדי שלא להימשך החוצה, אל עבר קיום בממד אחר. מסירת 'מאמר' הייתה רגע רוחני אינטנסיבי ביותר עבור חסידי חב"ד. ובלשון החסידים: "בשעה שהרבי אומר מאמר חסידות, אזי שכינה מדברת מתוך גרונו".

הניגונים, השיחות והמאמרים של הרבי השתלבו אלה באלה. הם הציתו בחסידים את הניצוץ שבקרבם, ניצוץ שהדליק את הרצון והדחף לבצע את העבודה המוטלת עליהם.

בכוחה של כל התוועדות להעצים את כוחותיהם הרוחניים של המשתתפים בה, ונשמת כל אחד מהם משפיעה על נשמותיהם של האחרים. בהתוועדויות של הרבי זרם הכוח הרוחני הן מהמילים והן מעצם נוכחותו של הרבי – וממאמציו הבלתי נלאים לאתגר את נשמותיהם של המשתתפים. הרבי הפיח בהם רצון להתעלות בצוותא למדרגה גבוהה יותר ולהתקרב לקב"ה. כבתיבת תהודה מופלאה העצימו התוועדויות הרבי את שירת הנשמות והגבירו אותה אלף מונים.

(כל הזכויות שמורות לרב עדין אבן־ישראל ולארגון שפע
תרגום מתוך הספר My Rebbe בהוצאת מגיד)

אחרי 20 שנה

מהו סוד קסמו של הרבי מלובביץ,
שנפטר לפני 20 שנה אך השפעתו רק גוברת והולכת?
מה ריתק אלפי אנשים להקשיב לו?
איך הוא הצליח להשפיע על רבבות צעירים
ולהניע אותם להקדיש את חייהם למען עם ישראל?

ספרים חדשים פותחים לפניכם צוהר אל סיפור חייו ותורתו של הרבי

בקרוב בחנויות הספרים

תשובות לשאלות החיים

מבחר מקיף מן האיגרות שכתב הרבי למגוון רחב של בני אדם, שביקשו תשובות לשאלות החיים: משאלות של אמונה, תורה ומדע, יהדות וקדמה, ועד התמודדות עם קשיים אישיים ותהיות בדרכי החיים.

לימוד יומי! ספר חדש!

להחיות את היום

פרשת שבוע יומית עם הרבי מלובביץ'

ליקט ועיבד - משה וישנפסקי

הספר הולך בעקבות ההשראה שמצא הרבי מלובביץ' בפרשת השבוע ופורט אותה לכל יום מימות השבוע. הספר מהווה מעין טעימה קטנה מתורתו רחבת ההיקף של הרבי, המלאה באהבה אנושית ובאופטימיות אינסופית.

סודו של הרבי

ד"ר יחיאל הררי

איפה למד הרבי בנעוריו ומי האנשים שהשפיעו על חייו? מדוע פנה הרבי ללימודים אקדמאיים בברלין ובפריז? כיצד הוא הקים את תנועת חב"ד מחדש בניו יורק לאחר השואה?
"סודו של הרבי" הוא ביוגרפיה מקיפה ומרתקת הפורשת את תולדות חייו של הרבי ועיקרי תורתו.

ארץ ושמים

גילויים, עצות ורעיונות בעקבות הרבי מלובביץ'

שניאור אשכנזי

ספר רעיוני שמבוסס על דרשותיו וכתביו של הרבי על יסודות מחשבת ישראל, על עולמו של האדם ועל פרשת השבוע.

להזמנות: שאולזון ספרים ידיעות
www.ybook.co.il • 03-7683336/7